

страждати від проблем абстиненції – збудження, проблеми зі сном і живленням, епілептичні напади) [4].

Наслідки дії марихуани, гашишу на плід: сповільнене зростання плоду. Порушення діяльності нервової системи і зору. У хлопчиків – знижується дітородна функція.

Наслідки дії галюциногенів (гриби роду psilotsibum, LSD, РСР або фенциклідін, циклодол, димедрол, тарен) **на плід:** мікроцефалія, порушення уваги, раптові напади збудження, нестійкість настрою, обмеження рухливості суглобів, неврологічні порушення (ослаблені рефлекси) [4].

Отже, володіння молоддю знаннями щодо наслідків вживання наркотичних речовин під час вагітності є беззаперечними, адже вживання наркотичних речовин вагітними жінками є однією з актуальних і драматичних проблем сучасного світового суспільства. Швидке зростання частоти даної патології ставить під загрозу фізичний і соціальний добробут майбутніх поколінь. Окрім того, що наркотики діють на сам плід, вони ще й ускладнюють перебіг вагітності та пологів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. URL: <http://ukrshealth.ru/rizne/vagitnist-i-pologi/12699-vpliv-narkotikiv-na-vagitnist-i-rozvitok-plodu.html>
2. Дубровінський Є. І. Вплив психоактивних речовин на вагітність і подальший розвиток плоду. URL: <http://megasite.in.ua>
3. Заєць І. С. Запобігання зловживанню наркотичними речовинами серед молоді. *Університетські наукові записки*. 2011. № 4 (40). С. 292–297.
4. Маруненко І. М., Горяна Л. Г., Неведомська Є. О. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань. Київ: Вітас. 2010. 64 с.
5. Федорович Л. М. Наркоманія і вагітність. URL: <http://www.firtka.if.ua>

УДК 37:502/504](477)

Галина Цигура (Усманова)

УМОВИ ВДАЛОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ШЛЯХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглядається питання запровадження безперервної екологічної освіти в Україні. Зважаючи на кризову екологічну ситуацію в країні, на шляху до сталого розвитку необхідним є: допуск до роботи з дітьми і молоддю осіб, які мають сформовану екологічну культуру; введення у зміст екологічних дисциплін наскрізної інформації здоров'язберезувального спрямування;

посилення державного контролю за впровадженням екологічної освіти у всіх ланках освітнього процесу.

Ключові слова: екологічна освіта, сталий розвиток, екологічна свідомість, екологічна компетентність, здоров'язберезувальна компетентність, молодь.

The article considers the issue of the continuous environmental education introduction in Ukraine. Considering the environmental crisis situation in the country, on the way to sustainable development, it is necessary to admit people with the developed environmental worldview to the work with children and youth; to introduce through information on health preservation into the content of ecological disciplines; to strength the state control over the implementation of environmental education into all levels of the educational process.

Key words: environmental education, sustainable development, ecological consciousness, ecological competence, health-saving competence, youth.

Зважаючи на істотний багаж глобальних проблем – політичних, екологічних, економічних, демографічних, соціальних – необхідною умовою для подальшого існування і розвитку людства на планеті є кардинальна зміна мислення і свідомості. Тільки за умов розуміння кожною людиною її причетності до проблем, які охоплюють всю Землю, можливе подолання нинішньої ситуації. Одним з важливих елементів у досягненні таких змін є система безперервної екологічної освіти, яка здатна посприяти виходу людства зі створеної ним кризи. Адже наслідками будь-яких неекологічних глобальних проблем, серед яких: війни, гонка озброєнь, релігійні протистояння, нестача ресурсів (води, корисних копалин, продовольства тощо), хвороби, зростання чисельності населення в одних країнах й істотне зменшення в інших – є екологічні негаразди, що згодом трансформуються в екологічні проблеми, які вимагають для свого вирішення спільних зусиль світової спільноти.

Про кризову екологічну ситуацію в Україні йшлося ще у постанові Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». Зважаючи на це, Верховною Радою України постановлено посилення ролі екологічної освіти, культури і науки. У 2001 р. затверджено Концепцію екологічної освіти України, де зазначено, що «глибоким опануванням екологічними знаннями, формуванням екологічного мислення, свідомості і культури мають бути охоплені громадяни всіх категорій, вікових груп і сфер діяльності» [3]. Як наслідок, у шкільні програми деяких навчальних предметів були введені питання з екології, а у закладах вищої освіти – дисципліни екологічного спрямування для підготовки фахівців-екологів як галузевого, так і широкого спрямування. Згодом почався спад зацікавленості екологічними проблемами й поступове зникнення дисциплін екологічного спрямування з навчальних планів у закладах вищої освіти [1, с. 109], що спостерігається і донині.

21 грудня 2010 р. затверджено Закон України про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року, першою зі стратегічних цілей якого є підвищення рівня суспільної екологічної свідомості. Серед основних інструментів реалізації Стратегії є освіта і наука – екологічна освіта для сталого розвитку та програма безперервної екологічної освіти в рамках державних освітніх програм для дошкільних навчальних закладів, закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти, програми післядипломної освіти та курсової перепідготовки фахівців [2].

Стан здоров'я людини вважається одним з основних екологічних критеріїв якості навколишнього середовища. Незважаючи на цілий ряд законодавчих рішень екологічного спрямування, ситуація в Україні щодо антропогенного та техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та стан здоров'я населення не покращилась. Починаючи з 1994 р. в країні відбувається скорочення населення, наслідком чого названо соціальні та екологічні чинники. У структурі причин смертності дорослого населення станом на 2014 р. перші місця стабільно посідають хвороби системи кровообігу, новоутворення, а також травми та отруєння. Серед дітей віком до 17 років суттєво зросли показники поширеності захворювань за такими класами хвороб: природжені вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії; хвороби системи кровообігу; хвороби органів дихання; новоутворення; травми, отруєння [7, с. 45].

У 2016 р. Верховною Радою України розроблено проект змін до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», згідно якого одним із завдань є забезпечення дієвості освіти для сталого розвитку, екологічної освіти та виховання, просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості. Одним з показників впровадження Стратегії є впровадження екологічної освіти, а саме – факти наявності екологічних навчальних програм в інваріативній частині навчальних планів і тем екологічного спрямування в усіх навчальних програмах для дошкільних закладів, закладів загальної середньої освіти і закладів вищої освіти; факти їх впровадження у навчальний процес [5].

У 2016 році Кабінетом Міністрів України було схвалено, а згодом затверджено план заходів запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Серед ключових компетентностей Нової української школи зазначена екологічна грамотність і здорове життя [4].

Незважаючи на зусилля держави та велику кількість наукових праць з питань екологічної освіти і виховання, не в усіх освітніх закладах (не стосується закладів, які готують професійних екологів) екологічну освіту вважають обов'язковою – дисципліни екологічного спрямування або відсутні, або не є обов'язковими для вивчення [6, с. 121]. І це попри те, що екологічна освіта є одним з основних факторів становлення гармонійного суспільства, це система знань про глобальні умови існування живого, комплекс просвітницьких

і педагогічних заходів для формування природоохоронної свідомості, а на її основі – мотивації до відповідної діяльності.

У зв'язку з тим, що стан екологічної безпеки і здоров'я населення в Україні залишається складним, необхідним вважаємо введення у зміст екологічних дисциплін наскрізної інформації здоров'язбережувального спрямування. Це сприятиме паралельному формуванню здоров'язбережувальної та екологічної компетентностей підростаючого покоління. Адже за сучасних умов надлишкового техногенного навантаження на організм, молодь повинна знати всі негаразди навколишнього середовища, розуміти їх причини, вміти захистити себе, щоб зберегти своє здоров'я і здоров'я майбутніх поколінь, а надалі функціонувати так, щоб знизити ймовірність виникнення екологічних ризиків для людства і біосфери в цілому.

З цією метою, викладацький склад навчальних закладів усіх рангів повинен мати сформовану екологічну свідомість і бути екологічно компетентним, щоб передати відповідні навички, уміння й норми знань щодо збереження природних цінностей і здоров'я молодому поколінню.

Зважаючи на те, що впровадження безперервної екологічної освіти в Україні відбувається занадто повільно, важливим є посилення державного контролю за впровадженням екологічної освіти у всіх ланках освітнього процесу.

Таким чином, на шляху до сталого розвитку вважаємо доцільним:

– до роботи з дітьми і молоддю допускати осіб, які володіють екологічною і здоров'язбережувальною компетентностями, мають сформовану екологічну культуру;

– ввести у зміст екологічних дисциплін наскрізну інформацію здоров'язбережувального спрямування;

– посилити державний контроль за впровадженням екологічної освіти у всіх ланках освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів. За ред. О.І. Бондаря. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 228 с.

2. Закон України про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 26, ст. 218). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (доступ на червень, 2018)

3. Концепція екологічної освіти України ЗАТВЕРДЖЕНО Рішенням Колегії МОН України № 13/6-19 від 20.12.01. URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26> (доступ на червень, 2018).

4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (доступ на червень, 2018).

5. Про внесення змін до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». URL: https://menr.gov.ua/files/docs/Proekt/proekt_zakony_11_09_2017.pdf (доступ на червень, 2018).

6. Усманова Г.О. Роль вчителя фізичної культури у формуванні екологічної свідомості учнів. *Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі*. XVII Каришинські читання: матер. міжнар. науково-практичної конференції, 27–28 травня 2010 р. Полтава: Астроя, 2010. С. 291–292.

7. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік. МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». Київ, 2017. 516 с.